

1 Inleiding

Wilde dieren zoals ganzen zijn net als mensen onderdeel van de natuur en van ons ecosysteem. Ganzen horen bij Nederland en zijn hier welkom. Wij delen het landschap met elkaar en onze leefwijzen beïnvloeden elkaar wederzijds. Soms is die invloed sterk en daardoor kunnen belangen onder druk komen te staan. Zo verslechteren in veel gevallen de leefomstandigheden van dieren onder de aanpassingen die wij doen in het landschap. Denk bijvoorbeeld aan aanpassingen voor voedselproductie, wonen, werken, mobiliteit en recreatie. Hierdoor verdwijnt het natuurlijke leefgebied voor dieren.

Er zijn echter ook soorten die juist profiteren van die landschappelijke aanpassingen. Het voedsel dat wij telen voor onszelf of voor de dieren die we houden is aantrekkelijk voor sommige wilde dieren. Zo is het uiterst malse grasland en een aantal groentesoorten een rijke voedselbron voor ganzen. In ons waterrijke land hebben ganzen bovendien meer dan genoeg broed- en rustgebieden. Deze combinatie van aantrekkelijk eiwitrijk voedsel en waterrijke (natuur-) gebieden maakt ons land bij uitstek geschikt voor grote aantallen ganzen. Veel grotere aantallen dan in een volstrekt natuurlijk landschap aanwezig zouden zijn. Bovendien ligt ons land op de internationale trekroutes van verschillende soorten ganzen, waarbij Nederland een veelgebruikte rust- en foerageergebied is.

De ganzenpopulaties die in Europa voorkomen zijn de afgelopen vijftig jaar snel gegroeid en/of hebben hun verspreidingsgebied verlegd (Düttmann et al., 2023). Met name het aantal ganzen dat in Nederland broedt en jaarrond verblijft, is in de afgelopen decennia enorm in aantal toegenomen (Buij & Koffijberg, 2019; Voslamber, 2002; Voslamber et al., 2010). Eind jaren zeventig ging het in de provincie Noord-Holland om een handvol broedparen van voornamelijk grauwe ganzen (Voslamber et al., 2010). Nadien hebben zich meer soorten gevestigd en zijn de aantallen van alle soorten toegenomen (Van der Jeugd et al., 2006; Voslamber et al., 2007). Eenzelfde ontwikkeling heeft ook in de andere provincies plaatsgevonden (Van der Jeugd et al. 2006).

Er zijn in middels diverse soorten ganzen in de provincies. Jaarlijks worden minimaal **<resultaten julitelling 2023 opnemen van Flevoland, Zuid-Holland en Noord-Holland>** standganzen waargenomen gedurende de juli-tellingen (**<bronnen opnemen>**). In de winter verdubbelt het aantal ganzen in deze provincies **<invullen aan de hand van het datahoofdstuk>**. De populatie standganzen wordt dan aangevuld met trekganzen die naar Nederland trekken om hier te overwinteren.

Het grote succes van de ganzen heeft een aantal keerzijden. Zo is met de groei van het aantal ganzen ook de schade aan gewassen sterk toegenomen. Onderzoeken naar gewasschades laten zien dat deze bij zeer hoge graasdruk kunnen oplopen tot 82% gewasverlies (Bergjord Olsen et al., 2017; Bjerke et al., 2021). In 2022 werden de volgende bedragen uitgekeerd aan agrariërs, als compensatie voor gewasschade door ganzen, wat een totaal uitgekeerd bedrag was van €15.064.946 (BIJ12, 2023):

- Flevoland €174.323
- Zuid-Holland €3.648.026
- Noord-Holland €11.242.597

Het gaat hier om uitgekeerde schade, de werkelijke schade ligt hoger. Ook in natuurgebieden veroorzaken ganzen schade door overbegrazing en verslemping van oevervegetaties, rietlanden en botanisch waardevolle graslanden, waardoor de biotoop van een groot aantal (moeras-) vogelsoorten verdwijnt (Van der Winden, 2021; Van der Winden et al., 2022).

Deze schadelijke effecten zorgen ervoor dat de natuurgebieden nog verder onder druk komen te staan en de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Herstelwerkzaamheden zoals het aanbrengen van oeverbeschoeiingen worden op grote schaal uitgevoerd. De omvang van de schade en de herstelwerkzaamheden is onbekend, maar kan in potentie groot zijn als hierdoor de Natura 2000 doelen niet gerealiseerd worden.

1.1 Doel beheerplan

Doel van dit beheerplan is het reduceren van schade en risico's veroorzaakt door stand- en trekganzen tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau zonder dat de Staat van instandhouding verslechterd. Daarnaast heeft het beheerplan als doel de populaties (invasieve) exoten in de provincies te reduceren.

1.2 Soorten

Dit ganzenbeheerplan geldt voor de volgende soorten: grauwe gans (*Anser anser*), brandgans (*Branta leucopsis*), grote Canadese gans (*Branta canadensis*), kleinste Canadese gans (*Branta hutchinsii minima*), kolgans (*Anser albifrons*), Indische gans (*Anser indicus*) en nijlgans (*Alopochen aegyptiaca*), inclusief verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen.

1.3 Periode

Dit faunabeheerplan geldt voor de beheerperiode 2024 – 2030 (6 jaar). De periode van zes jaar start vanaf de datum van het goedkeuringsbesluit van de provincies **<invullen naam provincies>**.

1.4 Werkgebied

Dit faunabeheerplan is een samenwerking tussen de FBE's van de provincies Flevoland, Zuid-Holland en Noord-Holland. Het werkgebied van de FBE's is de gehele provincie en dit faunabeheerplan geldt daardoor voor de hele provincies Flevoland, Zuid-Holland en Noord-Holland (**Bijlage WBE**).

1.5 Totstandkoming

De totstandkoming wordt aangevuld zodra het proces is afgerond.

Literatuur

Bergjord Olsen, A. K., Bjerke, J. W., & Tombre, I. M. (2017). Yield reductions in agricultural grasslands in Norway after springtime grazing by pink-footed geese. *Journal of Applied Ecology*, 54(6), 1836–1846. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.12914>

BIJ12. (2023). *Cijfers faunaschade 2022*.

Bjerke, J. W., Tombre, I. M., Hanssen, M., & Olsen, A. K. B. (2021). Springtime grazing by Arctic-breeding geese reduces first- and second-harvest yields on sub-Arctic agricultural grasslands. *Science of the Total Environment*, 793. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.148619>

Buij, R., & Koffijberg, K. (2019). *Ganzen en ganzenschade in Nederland: Overzicht van kennis en kennishiaten voor effectief beleid*.

Düttmann, H., Kruckenberg, H., Bünte, R., Delingat, J., Emke, D., Garlichs, M., Korner, P., Kowallik, C., Lauenstein, G., Südbeck, P., & Bairlein, F. (2023). Grazing effects of wintering geese on grassland yield: A long-term study from Northwest Germany. *Journal of Applied Ecology*, 60(3), 421–432. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.14340>

Van der Jeugd, H., Voslamber, B., van Turnhout, C., Sierdsema, H., Feige, N., Nienhuis, J., & Koffijberg, K. (2006). *Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei?* Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Van der Winden, J. (2021). Herstelplan leefgebied grote karekiet Wieden en Weerribben. Knelpunten en kansen in het Natura 2000-gebied. *Lowland Ecology Network, Rapport 2021-01*.

Van der Winden, J., Weeda, S., & Deuzeman, S. (2022). *Beschermingsproject grote karekiet 2022. Jaarrapport aantallen, broedsucces, habitatverbetering en dispersie*.

Voslamber, B. (2002). Grauwe Gans Anser anser. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-200. In: *Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002*, 98–99.

Voslamber, B., van der Jeugd, H., & Koffijberg, K. (2007). Numbers, trends and distribution of breeding goose populations in the Netherlands. *Limosa*, 80, 1–7.

Voslamber, B., Van der Jeugd, H., & Koffijberg, K. (2010). Broedende ganzen in Nederland. *De Levende Natuur*, 111(1), 40–44.